

Odredbe svete Stolice.

I. Motu proprio „*Cum iuris canonici*“ ad codicis canones authentice interpretandos. —

Sv. Otac Papa Benedikto XV. odredbom svojom od 15. rujna 1917. utemeljio je posebno vijeće ili povjerenstvo (*Consilium seu Commissio*), kojemu će biti zadaća autentično tumačiti zakone novog zakonika, ali u važnijim stvarima ipak imat će se ovo vijeće da stavi u dodir sa onom kongregacijom, na koju spada predmet onoga zakona, koji se imade tumačiti — *audita tamen, in rebus maioris momenti, Sacra ea Congregatione, cuius propria res sit, quae Consilio disceptanda proponitur*. Ovo će vijeće sastojati od nekoliko kardinala; od kojih jedan ima biti predsjednik, a izabirat će ga papa. Osim predsjednika imat će vijeće svoga tajnika i nekoliko vijećnika ili konsultora, muževa u kanonskom pravu vještih od svećenstva svjetovnog i redovničkoga, a sve ove designirat će sam papa. Vijeće imat će pravo za mnijenje pitati i konsultore drugih kongregacija. Ovo je učinio sv. Otac, da spriječi mijenjanje zakonskih ustanova, koje bi nužno slijedilo, kad bi privatnicima bilo dopušteno svoj nemjerodavni sud izricati i svoja naganjanja o pravom smislu pojedinih kanona.

U tu istu svrhu zabranio je sv. Otac ovom istom odredbom, da rimske kongregacije ne smiju odsele izdavati općenitih odredaba — *nova decreta generalia ne ferant* — osim ako to bude iziskivala velika potreba cjelokupne Crkve. Rimske će kongregacije redovito imati brigu na to, da se propisi u zakoniku sadržani savjesno vrše, zatim instrukcije izdavati do potrebe.

Ako li pak s vremenom nastane potreba, da se izda novi općeniti dekret, tada će dotična rimska kongregacija sastaviti osnovu i predložiti Papi na potvrdu. Za tim će se novi dekret predati ovom vijeću na redakciju. Ako se novi dekret razlikuje od propisâ u zakoniku, vijeće imade odrediti, na koje će se mjesto novi kanon umetnuti, i dat će mu se broj predidućega kanona, sa dodatkom bis, ter etc. a nipošto novi broj, tako te se dosadanji poredak kanona u zakoniku ne poremeti (Sr. *Acta Apost. Sedis IX. str. 484*).

II. Motu Proprio „*Dei providentis*“. De sacra congregatione pro ecclesia orientali.

Sv. Otac Benedikto XV. učinio je veliko i znamenito djelo. Odlukom svojom od 1. svibnja 1917. a proglašenom početkom studenoga ove godine utemeljio je novu kongregaciju za istočnu crkvu. Po dosadanjoj odredbi, koja datira od vremena Pija IX., brinula se je za poslove istočne crkve, za poslove unijata, kongregacija *de Propaganda fide*, koja je imala poseban odbor i njemu dodijelila sve te poslove istočnjaka. Prigovaralo se je tada, da rimski Pape katolike istočnog obreda omalovažuju i da ih latinima podvrgavaju. Taj je prigovor doduše izlišan, ali odsele ne smije biti dvojbe o tome, da je Apostolska Stolica istočnjacima sklona i da se Rimski Papa sam za njih brine. U Crkvi Kristovoj, koja nije ni latinska ni grčka ni slavenska, nego katolička, ne smije biti razlike među djecom njezinom, već svi bilo latini ili greci ili slaveni ili druge narodnosti kod Apostolske Stolice jednako mjesto zauzimaju.

Prema tomu određuje sv. Otac:

I. da kongregacija *de Propaganda fide* pro negotiis ritus orientalis danom 30. listopada 1917. prestaje;

II. da 1. studenoga 1917. stupa u život nova kongregacija pod imenom *S. Congregatio pro Ecclesia Orientali*; njezin predsjednik je sam Papa. Ona se sastoji od nekolicine kardinala, a jedan od njih je tajnik; pridijeljeni će biti između najuglednijih muževa klera jedan kao *Assessor* a više njih i latinskog i istočnog obreda kao konsultori; osim toga imat će dovoljan broj činovnika od klera, koji se u stvari crkve istočne bolje razumije.

III. Ovoj su kongregaciji pridržani svi poslovi, koji se tiču kako osoba, tako i discipline i obreda crkava istočnih, pa bili ti poslovi i mješoviti t. j. koji se poradi stvari ili osoba tiču i latina.

IV. Ova će kongregacija imati svu onu vlast za crkve istočnoga obreda, koju inadu druge kongregacije za crkve latinskoga obreda, samo kongregaciji *S. Officii* ostaje njezina vlast netaknuta.

V. Ova kongregacija rješavat će sporove disciplinarnim putem; a koje sporove bude smatrala da se moraju sudbenim putem rješavati, ustupit će ih onome sudištu, koje bude sama odabrala.

(Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 529. i sl.)

III. Motu Proprio „*Orientis catholici*“ de instituto Pontificio studiis rerum orientalium provehendis.

Ovom odredbom od 15. listopada 1917. utemeljuje sv. Otac Papa Benedikto XV. u Rimu poseban učevni zavod za one nauke, koji su potrebni onim latinskim svećenicima, koji obavljaju službu na istoku. Ali taj učevni zavod mogu polaziti i istočnjaci, kako unijati tako i nesjedinjeni t. zv. pravoslavni ili ortodokсни vjernici, koji budu htjeli istinu tražiti.

Prema tomu određuje se:

I. Ovaj zavod »Institutum studiis rerum orientalium provehendis« ima biti u Rimu pod paskom i brigom rimskoga Pape i za to neka se zove papinski.

II. Neposredno je podvrgnut S. Congregationi pro Ecclesia Orientali, a preko ove Papi.

III. Sjedište ovoga zavoda bit će u onoj zgradi pokraj Vatikana, gdje je sve dosada bio t. zv. »Hospitium pro convertendis«.

IV. U tom će se zavodu predavati ovi predmeti:

a) Theologia orthodoxa, quae varias orientalium christianorum de divinis rebus doctrinas attingat, cum praelectionibus de Patrologia orientali, de Theologia historica ac de Patristica.

b) Ius canonicum omnium Orientis christianarum gentium.

c) Multiplex Orientalium liturgia.

d) Byzantii Orientisque reliqui Historia tum sacra tum civilis; cui praelectioni accedent de Geographia ethnographica, de Archeologia sacra, de Constitutione earum gentium civili et politica.

e) Litterae sermonesque Orientalium.

V. Ovi će se nauči u dvije godine dovršiti.

VI. Škole ovog zavoda polaziti će svećenici lat. obreda, određeni za službu na Istoku; smjeti će ih polaziti ne samo naši klerici istočnog obreda već i oni pravoslavni, koji su željni da dublje istražuju istinu.

VII. Zavodu Papa dodaje knjižnicu dobro uredenu i što se mnoštva knjiga tiče, i časopisa podesnih za istu stvar.

(Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 531. i sl.)

IV. Enciklika Pape Benedikta XV. de praedicatione divini verbi.

Na svetkovinu Presv. Srca Isusova 1917. (15. lipnja) izdao je sv. Otac okružnicu, koja se počinje riječima Humani generis, a raspravlja o propovijedanju riječi Božije. Sv. Otac navodi tri razloga, poradi kojih je propovijedanje skrenulo s pravoga puta: ili se za propovjedničku službu uzimaju oni, koji se ne bi smjeli uzeti; ili se ova služba ne vrši s onom nakanom, kakovom bi trebalo; ili se ne vrši na onaj način, kako treba. Propovijedanje riječi Božije, kako uči sabor Tridentinski, služba je ponajpače biskupska. Prema tomu glavno je pravilo, da se nitko ne smije te službe na svoju ruku laćati, nego mu mora biti od biskupa povjerena. A biskupi smiju samo sposobne za to odabirati; sposobnim se smatra onaj, koji je »congruenti tum scientia tum virtute praeditus«, ili kako Tridentinski sabor govori, neka biskup propovijedanje ne dozvoli onima »qui non sint moribus et doctrina probati.« Što se pak nakane tiće, tu vrijedi ona sv. Pavla: *pro Christo legatione fungimur*, i ona Krista Gospodina: „*Sicut me misit Pater, et ego mitto vos*“. Dvoje treba da imadu propovjednici pred očima: »ut traditae a Deo veritatis diffundant lumen, et ut in iis qui audiunt supernaturalem excitent alantque vitam«; u kratko: da tražeći spasenje dušâ promiču slavu Božiju. Tko bi se laćao propovijedanja da ugada svojoj taštini ili da ide za dobitkom, tomu treba biskup da zabrani službu propovjedničku.

A što se načina tiće, i u tom imademo uzor u sv. Pavlu apostolu. Ponajprije sv. Pavao počeo je propovijedati nakon dobre priprave i spreme. Ova priprema sastojala se ponajprije u tom, što se je sv. Pavao sasvijem predao u volju Božiju, tako te se nije uklanjao nikakovom trudu, nikakovoj mucí. Tko se boji truda i tko svoju udobnost traži, taj slabo može da uradi za duše. I duh molitve se zahtijeva u propovjednika, jer se više molitvom u ovoj stvari uspijeva, nego li znanjem i vještinom. Važno je i to, o čemu se propovijeda: da ljudi sve većma i većma upoznadu Isusa Krista, i to spoznajom, koja je potrebna da se prema tomu živi. I to *non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis*, ne da se ugada ljudima već Kristu.

Da se to ne dogada odsele, opominje sv. Otac biskupe, neka nedostojne izluče, dostojne odaberu, nastoje polučiti, da bude što više propovjednikâ po srcu Božijem.

(Sr. Acta Apost. Sedis 1917. str. 305.)

V. Sacra Congregatio S. Officii.

1. Dekretom svojim od 1. kolovoza 1917. osudila je djelo litografski izdano, kojemu je naslov: *R. Università degli studi di Roma*. Professore Ernesto Bonaiuti, *Storia del Cristianesimo*. Lezioni raccolte e compilate dal Dott. Alessandro Gaddi. Anno Academico 1916/1917, Roma, Libreria Editrice Castellani, Via Sapienza, n. 68. (Sr. Acta Apost. Sedis IX. str. 430.)

2. Dekretom svojim od 11. svibnja 1916. odgovorila je ista kongregacija na dvojbu o medalji, koja se po dozvoli pape Pija X. smije nositi mjesto šapulara: da li je naime dovoljno, da se samo prva medalja blagoslovi, a ostale, kad se prva izgubi ili izrabi, da ne moraju biti providene blagosovom, kao što se i škapular samo prvi blagosiva, a kad se ovaj podere ili izgubi, zamijeni se drugim novim bez blagosova: ili valja svaki put medalju iznova blagosoviti, kad se druga nova zamijeni sa prijašnjom?

Na ovu dvojbu glasi odgovor: Negative ad primam partem; Affirmative ad secundam. (Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 175.)

3. Dekretom svojim od 26. svibnja 1916. proglasila je ovo: »Recensio periodica cui titulus: *Rivista di scientia delle Religioni*. Roma, Tipografia del Senato di Giovanni Bardi, 1916. damnatur uti organum propagandae modernisticae.«

Ovom dekretu, dodana je bilješka, koja u hrv. prijevodu glasi: »Velečasni Umberto Fracassini izjavio je, da je njegovo ime zloporabom umetnuto u popis urednika pomenutoga časopisa, budući da on nije odobrio, da se izdaje ova nova smotra, i da je on uskratio svoje sudjelovanje. (Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 176.)

VI. Sacra Congregatio Consistorialis.

Izdala je 28. lipnja 1917. pravila za propovijedanje — »*Normae pro sacra praedicatione*«. Ova pravila dijele se u pet poglavlja: U prvom se određuje, tko imade pravo odabirati propovjednike i kako. (A quibus et qua ratione praedicatorum verbi Dei sint eligendi.) U drugom se ustanovljuje način, kako da se saznade, tko je sposoban, a tko nije. (Quo pacto constare debeat de idoneitate concionatoris.) U trećem se poglavlju određuje, što se imade kod propovijedanja obdržavati, a što izbjegavati. (Quid in sacra praedicatione servandum sit vel vitandum.) U četvrtom se naređuje, komu se ima zabraniti

propovijedanje i kako. (Cui et quomodo interdicenda praedicationis.) U petom je poglavlju napokon govor o pripravi za ovu službu. (De praeparatione remota ad ministerium praedicationis.) (Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 328. i sl.)

VII. Sacra Congregatio Rituum.

1. De sacra unctione manus in ordinatione.

Na pitanje: Utrum sacerdos miles, cui ablatus est index (kažiprst) in bello, obtenta permissione celebrandi cum medio (srednji prst), indigeat unctione istius digiti medii priusquam celebret?

Odgovorila je dne 12. siječnja 1917.: Negative et acquiescat. — Ratio dubitandi (onoga, koji je stavio pitanje) est quia quidam theologi dicunt unctionem non requiri eo quod tota manus in ordinatione consecrata est, sed rubrica de unctione manuum in pontificali non loquitur de manu sed de palma (dlan). (Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 351.)

2. De cantu liturgico Gregoriano.

I. An liceat in commodum cantorum, praesertim in ecclesiis ruralibus, adhibere cantum Gregorianum notulis musicalibus modernis descriptum?

II. An decretum super editione Vaticana eiusque reproductione quoad liturgicos Gregorianos cum signis rhythmicis uti vocant, privata auctoritate adiectis, quod impressum quidem est sub n. 4263 et die 11. aprilis 1911, inter decreta authentica S. R. C., sed non insertum in Acta Apostolicae Sedis, maneat adhuc in vigore suo?

Na ova je pitanja pomenuta kongregacija, audito specialis Commissionis voto, odgovorila dne 23. lipnja 1917. kako slijedi:

Ad I. Affirmative iuxta decretum n. 4166 circa libros cantus liturgici Gregoriani diei 11. augusti 1905. ad VII; relatum inter decreta authentica S. R. C. et Acta Apostolicae Sedis.

Ad II. Affirmative in subsidium scholarum cantorum iuxta tenorem eiusdem decreti n. 4263. (Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 396.)

VIII. S. Congregatio de Seminariis et de Studiosorum Universitatibus.

De novo iuris canonici codice in scholis proponendo.

Odredbom svojom od 7. kolovoza 1917. nalaže, da se u

školama, u kojima se tumači crkveno pravo, odsele ima tako postupati, da slušači uzmognu točnom analizom svakoga pojedinoga zakona upoznati i razumjeti ovaj novi zakonik; profesori, koji predavaju crkveno pravo, imadu se točno držati reda i kod titula i kod kaputa, te tumačiti zakon tako, da razlože, kako je nastao dotični kanon, kako se je s vremenom razvijao, mijenjao, da slušači uzmognu postići potpuno znanje crkvenoga prava. Slušači ne trebaju druge školske knjige osim ovoga zakonika. (Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 439.)

IX. Sacra Pœnitentiaria Apostolica.
Sectio de Indulgentiis.

Circa altaria privilegiata et Missas in eis celebrandas.

1. Na pitanja predložena o povlaštenim oltarima i misama na njima služenim, naime:

I. An privilegium altaris applicari possit pluribus defunctis, pro quibus missa celebratur?

II. An recipi queant onera perpetua Missarum ad Altare privilegiatum celebrandarum?

odgovorilo je ovo sudište 3. srpnja 1917. ovako:

Ad I-um negative, prout iam decisum fuit a S. Congregatione Indulgentiarum decretis dierum 29. febr. 1864. et 19. iunii 1880.

Ad II-um recipi possunt, dummodo numerus Missarum tam fundatarum quam adventitiarum sit talis, ut ei commode satisfieri possit. (Acta Ap. Sedis 1917. str. 440.)

2. De Indulgentiis quoad fideles ritus orientalis.

Neki episkop istočnoga obreda upitao je sv. Stolicu:

Utrum fideles rituum orientalium lucrari possint omnes Indulgentias a Summo Pontifice universalis decreto concessas?

Na ovo pitanje odgovorilo je gore spomenuto sudište, na koje spada po najnovijoj odredbi Benedikta XV. sav posao o oprostima, dne 7. srpnja 1917.:

Affirmative.

(Acta Ap. Sedis 1917. str. 399.)

X. Secretaria Status.

De praescriptis aliquorum codicis canonum.

Budući da su mnogi biskupi sv. Oca Benedikta XV. zamolili, da sljedeće ustanove novoga zakonika odmah stupe na snagu, i to: 1. kanona 859. § 2.

2. „ 1108. § 3.

3. „ 1247. § 1.

i 4. kanoni 1250., 1251., 1252., 1253., 1254.,

to pomenuta oblast javlja, da je sv. otac Papa Benedikt XV. dne 19. kolovoza 1917. na temelju pomenutih molbi odredio, da gore navedeni kanoni ovim danom stupe u krjepost. Osim toga vlastitom pobudom dozvolio je, da kardinali sv. rimske Crkve mogu već sada uživati one povlastice, koje su im zajamčene kanonima 239. § 1., 240., 600. br. 3., 1189. i 1401.

Opaska: kanon 859. § 2. govori o roku uskrсне sv. pričesti;

„ 1108. § 3. govori o zabranjenom vremenu.

„ 1247. § 1. govori o svetkovinama zakononi 1250.—1254. govore o postu i nemrsu. povijedanima.

(Sr. Acta Ap. Sedis 1917. str. 475.)

Bilješke iz bogoslovske literature.

Prirodnoznanstvena bilješka.

Nekoliko riječi o hipnotizmu prigodom polemike između dra. Carevića i prof. dra. Pazmana.

I ako nisam teolog, mislim, da ne će biti loše, da nekoliko riječi u toj polemici kažem kao stručnjak liječnik, koji se s tim pitanjima nešto detaljnije bavim. Isto tako kao što često stručnjak kod suda, gdje ima svoje stručno mnijenje kazati, a ne ima suditi, svojim mnijenjem stvara presudu, može se to i ovdje dogoditi. Ipak on ne ima drugoga posla nego da kaže, što iskustvena znanost o onom predmetu, o kom se radi, kaže.

U toj je polemici, koja se razvila iz tvrdnje g. Carevića, da je hipnotizam naravska stvar, dok je spiritizam stvar nad-